

# OPPEGÅRD historielag

Medlemsblad nr. 1/2001

## Opppegård historielags kalender.

### Tidligere utgitt:

- 1990: En hilsen til Opppegård kommunes 75-års jubileum.
  - 1991: Diverse gamle bilder.
  - 1992: Tema: Husmannsplasser.
  - 1993: Tema: Gjersjøen.
  - 1994: Tema: Smaalensbanen - om jernbanen gjennom bygda.
  - 1995: Tema: Opppegårdkysten med jernalderboplasser og båttrafikk.
  - 1996: Tema: Gamle Mossevei - hovedveien mot sør 1860-1970.
  - 1997: Tema: Skolene i bygda.
  - 1998: Tema: Postkort og posthistorie fra Opppegård.
  - 1999: Tema: Idrettslivet i bygda.
  - 2000: Tema: Et tilbakeblikk.
- Alle kalenderne, bortsett fra 1992, er fortsatt til salgs.

For 2002 blir temaet Foreninger i bygda.

Kjenner du til firmaer/foreninger som kan tenkes å kjøpe et antall kalendere som "julegaver", så gi oss et tips!



## Oppegård historielags styre.

### Formann

*Erik Ballangrud*  
Tlf 66 82 03 78

E-mail: [erik.ballangrud@cc2i.net](mailto:erik.ballangrud@cc2i.net)

### Sekretær

*Egil Wenger*

### Kasserer

*Henrik Aaserud*

### Styremedlemmer:

*Eivind Barca*

*Per Røed*

*Sverre Christiansen*

*Severin Breivik*

*Kjetil Haave*

*Øyvind Myrvoll*

### Medlemskap

*kr 125. - for enkelmedlemmer/kr. 150. - for familie*

### Adresse:

*Postboks 12, 1411 Kolbotn*

### Redaksjonskomite:

*Kjetil Haave, Egil Wenger og Erik Ballangrud*

*Omslaget viser Oppegård kirke på Svartskog, den 3. kirken på stedet, innviet 1. nov. 1876. Tegnet av Oppegårdkunsmereren Alf Trana (1933-1981). Han er representert i Nasjonalgalleriet og Ritsgalleriet og i 1976 dekorerte han Oppegård v.g. skoles bibliotek.*

## Så gjør vi et nytt forsøk...

Det er ikke første gang vi forsøker å lage et medlemsblad. Problemet er kontinuiteten i styrene og vanskelighetene med å få satt opp et fast program for hvert semester. Det har ingen hensikt å sende ut et medlemsblad uten at det inneholder planene for en viss tid fremover. Ellers må vi stadig sende ut nye sirkulærer og det koster masse penger. Vårt håp er at vi kan sprinkle et program for hvert halvår og så sende medlemsbladet i forkant av disse.

Men et medlemsblad må jo også inneholde leseverdig stoff og det viser seg at vi har nok å ta av. Oppegård kommune har til alle tider vært en kommunikasjonskommune og vi synes det er naturlig å starte med det. Vi har en generell oversikt over veisystemene og spesielt tar vi for oss Kirkeveien fra Korssegården til Oppegård kirke og videre til Nesodden.

I tillegg til dette er det kommet planer om en golfbane på Kurud som vil berøre Kirkeveien. I henhold til vår formålsparagraf forsøker styret etter beste evne å kjempe for bevaring av denne veien. En oldtidsvei og middelaldervei som dette er er frettet i behold til kulturminneloven, men det ser ikke ut til at kommune, fylke og utbygger tar hensyn til dette så vi må stadig kjempe.

Dette medlemsbladet skal også være åpent for ytringer fra våre medlemmer og vi håper dere vil benytte dere av dette. Kanskje er det et tema som kan trenge en fast spalteplass. Kom med ideer! Vi prøver også å skaffe foredragsholdere med interessante temaer. Ikke nødvendigvis bare temaer fra Oppegård, men historie i det hele tatt. Kjenner dere noen så la oss få høre.

Økonomien setter grenser for hvor omfattende bladet kan bli. For å få bedre økonomi og større innflytelse trenger vi flere medlemmer. Vis dette bladet til venner og bekjente og prøv å skaffe flere medlemmer. Årskontingenten er meget beskjeden.

*Erik Ballangrud, Formann*

## JULEKVELDEN

Vissste du at det er et stedsnavn her i Oppegård som heter så? Det er en liten bergnabbe som stikker ut i Gjernsjøen litt nord for Flåtestad. Navnet knytter seg til et lite sagn. Magda Flåtestad måtte ro to fremmedkarer en mørk tåkete julekveld over fra Sjøisen. Hun landet feil på den andre siden, men de to takket for turen og gikk rett inn i fjellet.

Har du noen navn i kommunen du lurer på så ta kontakt og vi vil prøve å hjelpe deg.

# Historisk PUNNSJ

**Kolbotn: Logoen til Oppegård Historielag er vakker og svært betegnende for Oppegård, men opprinnelsen er fra en punnsjebolle som ble brukt av Oppegård Selskapelege Klubb, stiftet i 1917.**

*Utdrag av Ummi Fjelds artikkel i Lokaltidningen Oppegård*

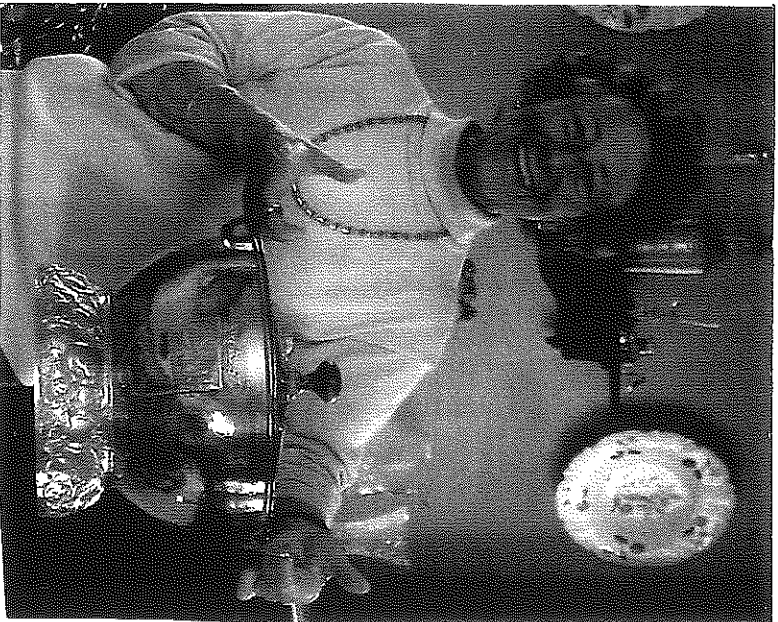
Den store punnsjebollen i kobber, er i Molle Bjørngaas eie. Hennes far, Einar Bratland var nemlig en av dem som var svært aktiv i den selskapelege klubben som bestod av engasjerte og samfunnsbeviste herremenn som visste å nyte bordets gleder, inklusive en god punnsj. På punnsjebollen er det en inngreving som altså senere ble tatt i bruk som logo til Oppegård

Historielag, og studerer man den nøye, ser man at den faktisk forteller det viktigste om Oppegård-bygda. De tre feltene viser et sagblad, tre kornaks og en bjørn. Kronen øverst, symboliserer skog.

Molle Bjørngaas, som selv er svært aktiv i Historielaget, forteller at hun i 1988, to år etter at Historielaget ble stiftet, kom med forslaget om å bruke motivet på punnsjebollen som logo i Historielaget. Den symboliserer det gamle Oppegård, og hun mente derfor den var midt i blinken til formålet.

Da Oppegård Historielag vedtok å bruke dette motivet som sin framtidige logo, ble en designer ved Det historisk-filosofiske fakultet kontaktet. Hun tegnet motivet ned på papiret og tegningene ble sendt Lokalhistorisk institutt for rådføring. Her konstaterte Liv

Martinsen at våpenet (motivet) henspiller på viktige trekk i Oppegård historie, og dermed et godt egnet våpen/logo for historielaget. I 1. felt finner vi et sagblad, i 2. felt tre kornaks og i 3. felt en bjørn. Dermed symboliserer logoen den viktige sagbruksvirksomheten i kommunen, jordbruket (vi hadde mange store gårder), og bjørnen symboliserer Hvitbjørn. Kronen på toppen symboliserer skogen. Molle Bjørngaas forteller også at den lille lille prikken midt i sagbladet er evighetssymbolet

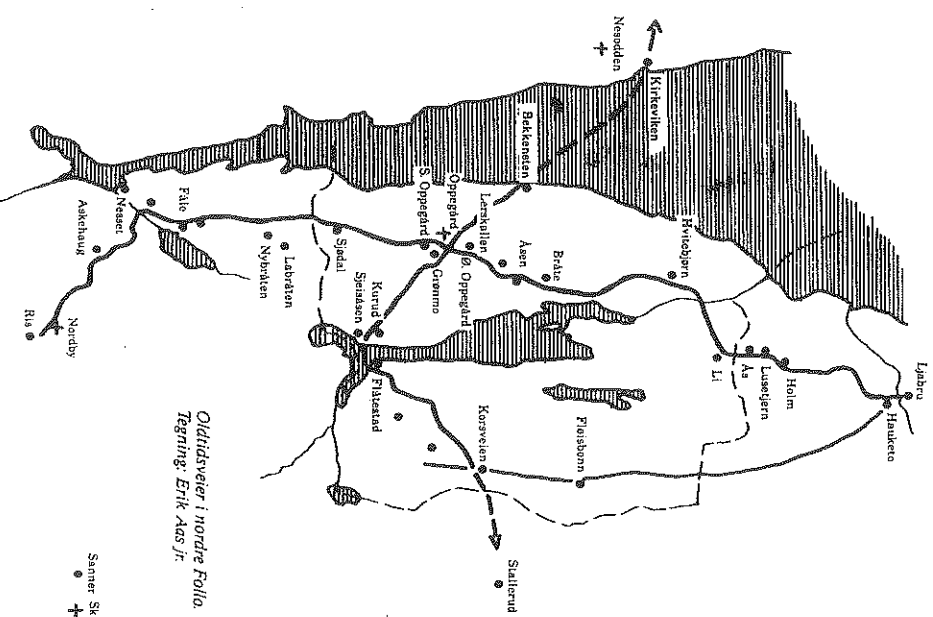


## Oppegård, en gjennomfartskommune

I oldtiden var det tre hovedveifor i kommunen. To nord-syd-gående og en øst-vest-gående.

Den eldste er den som går Prinsdal - Grønliåsen - Fløishorn - Østre Grevenud - Sætre - Haugbro. Den nest eldste er Ljåbrn - Stubljan - Hvitbjørn - Bålstud - Sjødal - Fåle v/ Nesset.. Den yngste kommer øst-

fra - Korsgården - Flåtestad - Sjeisen - Kurud - Rytterkleiva - Oppegård kirke - Bekkenstein og videre over til Nesodden. Siden den siste er aktuell i den pågående debatten om golfbanen på Kurud, har vi valgt å omtale den nærmere i dette nr. De øvrige vil vi omtale i kommende numre av bladet.



# VEIER I OPPEGÅRD

## KIRKEVEIEN SÆTTRÉ – BEKKENSTEN

*Som hovedtemaet i bladet tilsier – det er vel kjent at Oppegård kom - mune, eller Oppegård Amner, som det het før 1915, i alle tider har spilt en sentral rolle som vert for sti og vegføringer mellom befolk - ningskonsentrasjoner nord og sør for oss, og for den saks skyld, for trafikk fra det sentrale Norge og til øvrige Norden og Europa.*

### Oppegård Historielag v/Egil Wenger

I øst-vest reining har ikke sti- og vegføringene vært særlig betydningsfulle utover lokal bruk. Det er i dag i hovedsak bare en vei av betydning på tvers gjennom kommunen, mellom Mastemyr i nordvest og Fløysbom / Europaveien i øst. I tidligere tider hadde denne veien en mer kronklede trase enn i dag. Men det får bli et tema til senere bruk.

### Trolig minst 900 år gammel

I eldre tider var veitraséen på tvers fra Sæure- og Greverud-området i sørøst, ned mot Flåtestad, over Gjersjøen, og opp til kirken på Svartskog, svært viktig. Det er påvist flåtefeste både på Flåtestad og på Kurud-siden. Denne overfarten var i bruk før Svarredauen, trolig helt tilbake til tiden da den første kirken ble reist på Svartskog rundt år 1100. Derfor er det også en oldtidsvei. Etter at båt ble tatt i bruk, ble overfarten flyttet noe lenger sør, nedunder Skeisåsen. Der er det tydelige rester etter et bryggefeste. Steinsettingen ligger ca. 2m. over vannflaten, etter at vannstanden i Gjersjøen ble senket i 1920-årene. Jernbolter etter treverket som utgjorde selve bryggga, synes over vannflaten. Fra bryggga kan en stedvis se spor etter stien opp til Sjeisåsen, hvor "ropeslusa" (vakthus) fortsatt står, og utgjør en del av en bolig i dag. På anrop fra Flåtestad siden gikk vaktia de 100-150 metrene

ned til bryggga for å sette over og hente passasjerer fra andre siden.

### Under de «nye» veiene

Fra fjellknausen som bryggga lå på, kan en følge sporet etter veien til kirken innover i terrenget mot Kurud gård, den blir borte der Gamle Mossevei går på en kulvert over det lille daløret. Veien har gått omtrent i gårdsveien opp til Kurud, over tunet på gården, og videre over inmarka langs en bekk (tilsædd i dag) opp til "Kirkeleiet", hvor veien igjen kan identifiseres i terrenget.

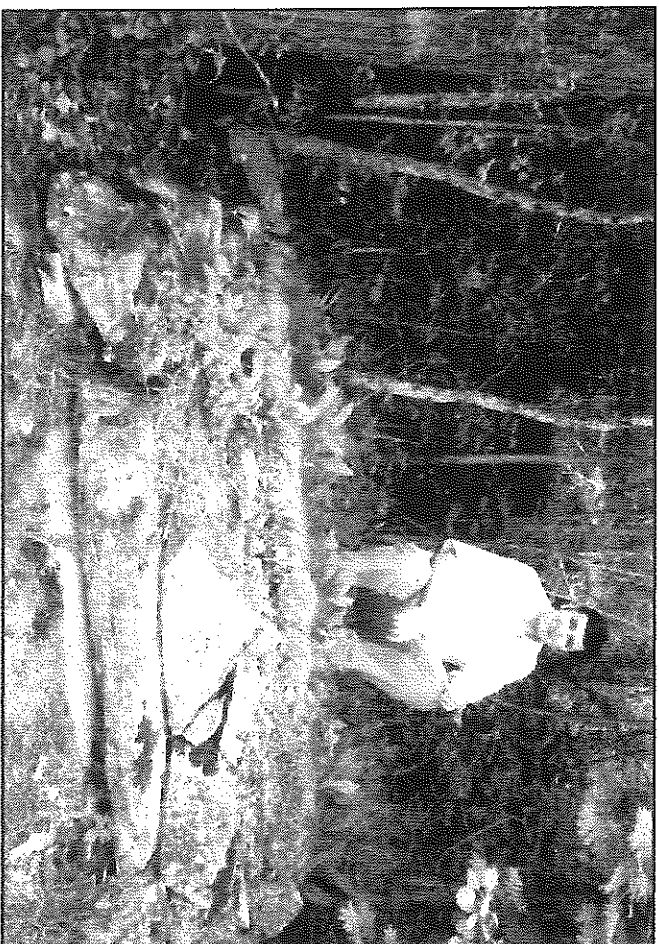
Ved hjelp av noen få spor i et ikke ryddet terrenget, kan den gamle veitraséen følges opp til E18, som dessverre bare kan krysses ved en rør-undergang ca. 100 m lenger sør.

### Rytterkleiva

Når man finner igjen sporene etter veien ovenfor E18 – den er noe tydeligere her, og til dels ryddet, – går veien inn i brattere terreng, og straks er man inne i den såkalte "Rytterkleiva", til sammen et par hundre meter bratt stigning. Veitraséen er påvist ved hjelp av folk som har benyttet den i den siste tiden den var i bruk.

### Austagrenda

Vel oppe på åsen flater terrenget ut og vi kommer inn i et skogsområde med mange tegn på tidligere bosetting. Navnet "Austagrenda" er fortsatt brukt om dette skogsområdet. Etter



Bjørn Lunder på bryggefestet ved Sjeisen.

noen hundre meter kommer vi opp mot en av steinmurene på Svartskog, passeringssstedet for ferdslsfolk. Litt nord for lysløypetrasséen. Her går veien igjen over dyrket mark, men kan påvises på nytt før vi kommer opp på Roald Amundsensvei hundre meter nord for kirken.

### I bruk frem til vår tid

Kirkeveien er her beskrevet slik den ble benyttet etter Svarredauen, og opp til ca. 1920, da det ble opprettet en "interimskirke" i Oppegård Syd, og det ikke lenger var nødvendig for folk øst i bygda å reise til kirke på Svartskog. Det er likevel ingen tvil om at veien fra Flåteoverfarten på Gjersjøen til kirkestedet på Svartskog

fulgte samme trase også før Svarredauen.

### Synlig på flyfoto

Veien er funnet inntegnet på kart fra 1799, 1805, 1822, 1844 og videre på nye kart. På flyfoto fra 1920-årene kan veitraséen følges i terrenget.

### Arbeid for bevaring

Historielaget arbeider med å få veitraséen påvist som kulturminne, slik at et eventuelt anlegg av golfbane på jordene ved Kurud gård kan ta hensyn til og bevare selve traséen for alminnelig ferdsl til fots.

# Hva jobber historielaget med?

*Jeg ble valgt til formann i april. Til da kjente jeg bare Historielaget utenfra. Jeg har vært med på noen rusleturer og hørt en del foredrag, det er all den bakgrunn jeg har bortsatt fra at jeg har bodd i kommunen hele mitt liv. De tidligere formenn har vel vært mer forberedt til oppgaven gjennom styreverv, sitt arbeid og ikke minst ved midde studier i historien osv. Jeg føler meg fortsatt ganske "grønn", men jeg håper jeg kan vokse med oppgavene, for de er mange.*

Den viktigste sak styret har vært engasjert i siden jeg begynte, er golfplanene på Kurud. Kurud er en av de 17 middelaldergårdene som er symbolisert med gyldne trekanter i Oppegårds kommunevåpen. Gården ligger på høyre side av Ganle Mossevei etter at du har passert Sandvikken på vei sydover.

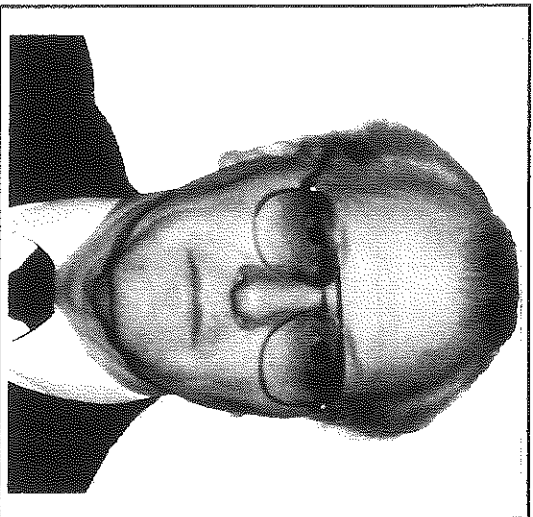
## Golfbane over gammelt veifar

Så lenge det har vært kullsted eller kirke på Svartskog og beboelse på østsiden av Gjerstjøen har det gått en vei øst-vest gjennom kommunen som vi kaller Kirkeveien eller Nesoddveien og den går ellers gjennom den planlagte golfbanen. Den er omtalt annet sted i dette bladet.

## Automatisk fredet

Veien har vært i kontinuerlig bruk fra uminnelige tider og helt frem til 1921 da det ble Interimskirke i Oppegård syd. Denne veien er derfor automatisk fredet i henhold til Kulturminneloven.

Den gang golfplanene ble presentert for kommunen skulle de straks ha forfalt at denne



*Erik Ballangrud, ordet nye formann i Oppegård Historielag*

veien er fredet og at planene måtte tilpasse seg forminner. I stedet sendes saken til Fylkeskulturstyret for avgjørelse og der sitter det en arkeolog som sier at det ikke er noe spor etter oldtidsveien over gården.

## LOKALHISTORIE PÅ BIBLIOTEKET

Det lokalhistoriske materiale er nå gjort mer tilgjengelig for publikum. Biblioteklæring Siri Iversen (tidl. sekretær i laget vårt) har hatt noen måneders engasjement på biblioteket i sommer og har spesielt tatt seg av lokalhistorien. I kjelleren på biblioteket har det ligget en god del uregistrert materiale om Oppegård, spesielt fra Elise Ståltens tid. Det blir nå registrert og alt om Oppegård skal nå få sin egen reol i løpet av høsten.

## Uvitenhet?

Vi har sendt inn en høringsuttalelse der vi vedla kart hvor Kirkeveien er tegnet inn. Denne arkeologen har ikke satt seg inn i veiens historie gjennom tidene og forstår ikke at veien er en helhet som går fra et sted til et annet og kartene forteller hvor. Det nyter ikke å frede en vei stykkevis og delt slik den fremstår i landskapet i dag.

## Jobber for å øke kjenskapen til Oppegårds historie

Denne saken går sin gang og vi prøver å påvirke politikerne til å forstå at veien er fredet trass i hva fylkesautoritetene sier. Vi tar ikke stilling til golfbane eller ikke, vi sier bare at planene må tilpasses forminner og ikke omvendt!

## Medlemsinformasjon

Ellers har vi arbeidet for å få til dette medlemsbladet og bedt om støtte fra Follo Historielag til dette for å komme igang, da vi tror at informasjon til medlemmene er meget vesentlig for å holde på de vi har og forhåpentlig til å få flere. Det er jo ikke alle som har anledning til å komme på møtene og rusleturene våre.

## Ny kalender

Vi arbeider også med å få til nye utgaver av årskalenderen. Desverre ble det ikke noe av kalenderen for 2001, av ulike årsaker, men i skrivende stund kan vi fortelle at journalist i Lokalavisen Oppegård, Unni

Fjeld, har sagt seg villig til å være redaktør for kalenderen. En redaksjonskomite er nedsatt og de vil gjøre hva de kan for å få ut en kalender for 2002 og selvfølgelig også de kommende år.

## Bevare vår egen historie

Vi forsøker også å få orden på Historielagets arkiv. Referater og korrespondanse ligger i stor grad ute hos tidligere styremedlemmer og formenn. De som måtte ha noe slikt liggende bes levere dette til Egil Wenger som er vår kontaktperson på dette. Hvis dere vil beholde noe av materialet så skal vi sørge for kopiering.

## Viktig å følge med...

Vi får tilsendt saksdokumenter fra kommunen og vi prøver å følge med i kommunens og andres utbyggingsplaner for å sjekke om de kommer i konflikt med kjente kulturminner.

## Nye foredrag

Ellers skal vi selvfølgelig ha foredrag og rusleturer som før. Denne høsten har vi måttet omkalfatre det opprinnelige program på grunn av sykdom, men vi tror det vi har å by på burde friste til oppmøte.

*Erik Ballangrud*

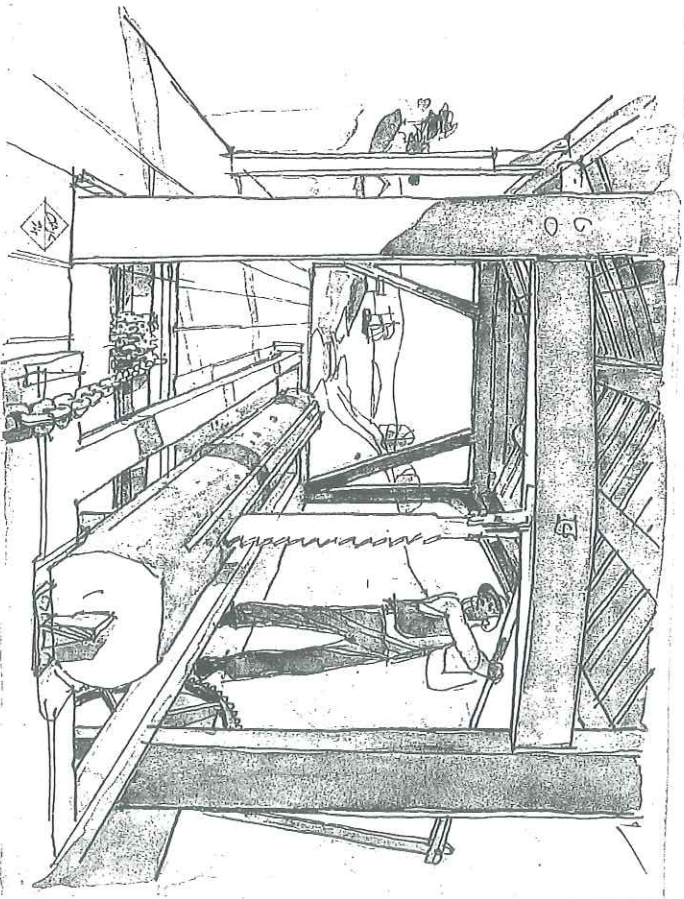
*Formann*

## MERKING AV OLDTIDSVEI

Grøndelaget på Oppegård arbeider med å merke den sydlige delen av Oldtidsveien fra Nytlende til Dalselvroen. Dette vil vi komme tilbake til når merkingen er ferdig. Historielaget ønsker flere slike innspill da slik merking er med på å bevissgjøre beboerne og ikke minst våre politikere og planleggere om at her er det noe som må bevares for våre etterkommere.

## OPPGANGSAG I GJERSJØELVA

Oppgård Jeger og Fiskerforening har tatt mål av seg til å sette opp en oppgangsag i Gjersjøelva. Den skal vise noe av den virksomheten som var i elven fra 1529 da den første oppgangsagen kom. Hittil i sommer har de satt opp et flott stensatt fundament og huset som skal romme sagen. Utover høsten kommer vannhjul, sagan og det øvrige tilbehøret. Vi kommer med en utførlig rapportasje når sagan er ferdig, men ta gjerne en titt allerede nå.



Tegnet av Ole Andreas Krogness.

## TÅRNHUSET FIKK BEHOLDE HVIT- FARGEN

Det var kommet forslag om å male huset okergult. Dette er heldigvis blitt avverget. Byggmesteren har skrapet seg gjennom malingslagene helt til grunningen og kan bekrefte at huset alltid har vært hvitt.

## Høstens program

- Søndag 30. September Kl. 13.00  
Rusletur på oldtidsveien over Grønliåsen  
Ved Terje Fredriksen.  
oppmøte på Ødegården ved Kongeveien, der  
asfalten slutter. Værforbehold.  
Ta med niste så tar vi en rast  
underveis.
10. Oktober Kl.18.00  
Omvisning på Ingjerstrand bad.  
Ved interiørarkitekt  
Birgitte Appeleng.  
Fremmøte: Ingjerstrand bad.  
Trenger du skyss - ring 66 82 03 78
15. November kl.19.00  
Lysbildeforedrag om Middelalderbyen Oslo  
ved Karl-Fredrik Keller, forfatter av boken  
«Middelalderbyen i Oslo», sammen med Erik  
Schia.

*Velkommen!*

